

**Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine**

**ЗВІТ
про результати відвідування
державної установи
«Кам'янська виправна колонія № 34»
09.11.2023**

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 25.10.2023 групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Кам'янська виправна колонія № 34» (далі – ВК, установа) (*фото 1, 2, 3*).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лиженко Дмитро Сергійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Онищенко Владислав Вячеславович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Артюменко Вікторія В'ячеславівна, представник громадської організації;

Вовк-Собіна Ольга Миколаївна, представник громадської організації;

Скрипка Ганна Миколаївна, представник громадської організації;

Шевченко Уляна Степанівна, представник громадської організації.

Установа мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання для тримання жінок, вперше засуджених до позбавлення волі за нетяжкі злочини, знаходиться за адресою: Дніпропетровська область, місто Кам'янське, вулиця Михайла Грушевського, будинок 214.

Начальник установи – Клименко Галина Андріївна (на посаді з 13.06.2023).

Штатна чисельність персоналу установи складається із 189,5 посад. Фактична чисельність – 183,5 посад, із них 64 % працівників жіночої статі.

Загальний некомплект персоналу по установі – 3 %.

Планове наповнення установи – 682 осіб.

У день відвідування у ВК перебувало 352 особи, з них:

дільниця ресоціалізації – 310 осіб;

дільниця соціальної реабілітації – 20 осіб;

дитячий будинок – 16 осіб;

арештний дім – 5 осіб;
обмеження волі – 1 особа.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

17 засуджених – схильні до суїциду;

13 засуджених – схильні до злісних порушень встановленого порядку відбування покарання;

12 засуджених – схильні до членушкодження;

3 засуджених – схильні до втечі;

1 засуджений – схильний до нападу.

Групою НППМ проведено опитування 204 засуджених.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування ВК групою НППМ здійснено 16.05.2019.

За результатами попереднього відвідування установи було встановлено:

недотримання норми площі на одного засудженого;

температура повітря в приміщеннях установи нижче встановленої норми;

відсутність перегородок у санвузлах житлових приміщень, розташування ліжок впритул одне до одного, що порушує право на приватність у відділеннях соціально-психологічної служби (далі – СПС);

порушення права на доступ до правової інформації, а саме заборона скаржитись на дії адміністрації до відповідних органів;

антисанітарні умови у їдальні установи;

порушення правил техніки безпеки та охорони праці.

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування, були виконані частково, а саме:

забезпечено дотримання встановленої норми площі з розрахунку на одного засудженого;

для реалізації права на приватність в одному відділенні СПС облаштовано спальні місця, кожна з яких розділена перегородкою (*фото 4*);

проведено ремонтні роботи у приміщеннях будинку дитини та відділеннях СПС (*фото 5, 6*);

встановлено дверцята у санвузлах відділень СПС (*фото 7*).

Серед позитивних здобутків слід зазначити, що укриття цивільного захисту укомплектоване питною водою, ліками, місцями для сидіння, ліжками для дітей та продуктами харчуваннями для засуджених та персоналу установи (*фото 8, 9, 10*).

Окрім цього, слід зазначити про діюче «Підприємство Державної кримінально-виконавчої служби України № 34», де працевлаштовано 59 % засуджених, яким забезпечується діяльність поза межами житлових приміщень, що розцінюється як позитивна практика, про яку йдеться у доповідях Європейського комітету з питань запобігання катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (*фото 11*).

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Захист від катування та інші форми жорстокого поводження (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Відповідно до статей 16, 56 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) особи, засуджені до обмеження волі, відбувають покарання у виправних центрах, у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до їх місця проживання до засудження. Виправні центри виконують покарання у виді обмеження волі.

Однак, під час відвідування установи групою НПМ встановлено, що у житловому приміщенні, яке знаходиться у дільниці соціальної реабілітації, утримується одна особа засуджена до обмеження волі та поряд із нею, в інших житлових приміщеннях, проживають засуджені до позбавлення волі.

Окрім цього, зазначене вище можна розцінювати, що засуджена до обмеження волі фактично відбуває покарання у кримінально-виконавчій установі закритого типу, хоча відповідно до частини 1 статті 56 КВК повинна відбувати покарання у виправному центрі.

2. Відповідно з додатком 8 до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5 (далі – ПВР УВП), засудженим не забороняється сидіти та лежати на ліжках у вільний час, передбачений розпорядком дня.

У порушення зазначеного, в ході конфіденційного спілкування із засудженими встановлено, що адміністрацією установи самовільно запроваджено правило щодо заборони використовувати свої спальні місця упродовж дня навіть у вільний час.

3. З 2015 року до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність виправних колоній, внесено зміни та виключено норму, яка передбачала фіксацію до стін ліжок у дисциплінарних приміщеннях на денний час.

Незважаючи на це, у камерних приміщеннях дисциплінарного ізолятору (далі – ДІЗО) збереглися засоби для такої фіксації (*фото 12*), що створює умови для можливих зловживань з боку працівників установи та виступає додатковим каральним елементом під час покарання, так як засуджені позбавлені можливості сидіти та лежати на ліжку протягом дня.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

4. У порушення вимог пункту 12.17 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення виправної колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норми забезпечення), у відділеннях СПС відсутні кімнати для сушіння одягу.

При проведенні конфіденційних бесід із засудженими групою НПМ встановлено, що така ситуація призводить до того, що засуджені вимушені користуватися вологим одягом та білизною, які здебільшого не висихають на вулиці, особливо під час атмосферних опадів.

5. При відвідуванні групою НПМ житлових приміщень ВК, зафіксовано порушення температурного режиму. Так, на час перевірки температура повітря у житлових приміщеннях складала плюс 15 °С у той час, як відповідно до пункту 1 розділу XXII ПВР УВП у холодну пору року температура в жилих приміщеннях установ виконання покарань температурний режим має підтримуватися на рівні не нижче плюс 18 °С.

6. Лазне-пральне обслуговування засуджених здійснюється із порушенням вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5 (далі – Положення про ЛПО).

Відповідно до пункту 3.2 Положення про ЛПО для підтримання особистої гігієни, засуджені жіночої статі здійснюють гігієнічне миття не менше двох разів на тиждень. У порушенні вказаної норми засуджені жінки відвідують лазню лише 1 раз на тиждень.

7. Під час проведення конфіденційних бесід із засудженими групою встановлено, що засуджені кілька місяців харчуються виключно рибою (*фото 13*).

Згідно із затвердженого меню їдальні (*фото 14*) на 29.10.2023, на сніданок, обід та вечерю засудженим приготовлено справи виключно з риби. У той час, коли рекомендоване меню-розкладка визначене додатком 3 Положення про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 15.06.2021 № 2160/5 (далі – Положення), передбачає страву із риби лише на вечерю.

Зі слів адміністрації установи, до установи не постачають м'ясо, тому вони його замінили на рибу.

Порушення права на підтримання контактів із зовнішнім світом (пункт 39 Мінімальних стандартних правил поведінки з в'язнями, стаття 110 Кримінально-виконавчого кодексу України).

8. Відповідно до Порядку організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 19.10.2017 № 3233/5, та пункту 1 розділу XII ПВР УВП засуджені мають право користуватись власним планшетним комп'ютером без можливості апаратної підтримки будь-яких видів SIM-карт з програмно заблокованими камерами.

Окрім цього, у КВК зазначено, що програмне блокування (розблокування) камер планшетного комп'ютера здійснює посадова особа відділу інженерно-

технічних засобів охорони, зв'язку та інформатизації, яка відповідно до розподілу функціональних обов'язків організовує роботу з питань доступу засуджених до Інтернету.

Однак більшість засуджених не володіють інформацією про можливість користування планшетними комп'ютерними у вільний час, а також право отримання у посилках (передачах) чи бандеролях планшетних комп'ютерів.

9. Відповідно до частини 5 статті 110 КВК та пункту 2 розділу XIV ПВР УВП адміністрація установи виконання покарань забезпечує надання засудженим телефонних розмов без обмеження їх кількості у визначений розпорядком дня час. Також відповідно до вище зазначених норм перша телефонна розмова надається засудженому відразу після прибуття його до установи виконання покарань.

Однак, у ході опитування засуджених, яке здійснювалося за відсутності третіх осіб та за умов, що виключає можливість прослуховування чи підслуховування встановлено, що засудженим у ВК надається право на телефонні розмови тривалістю 15 хв. лише один раз на день і не у разі необхідності, а у порядку черговості. Окрім цього, телефонний дзвінок новоприбулим засудженим по прибуттю до установи надається тривалістю лише 5 хв.

Порушення права на працю та захист від експлуатації (4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 43 Конституції України).

10. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що в установі засуджені працюють більше 40 годин на тиждень, що є порушенням статті 52 Кодексу законів про працю України, статті 119 КВК та пункту 4.1 Інструкції про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 07.03.2013 № 396/5 (далі – Інструкція про працю).

У ході проведеного опитування засуджених, яке здійснювалося за відсутності третіх осіб та за умов, що виключає можливість прослуховування чи підслуховування, встановлено, що робочий день засуджених розпочинається о 7 годині та закінчується близько 19 години. А робочий тиждень складається з шести робочих днів з одним вихідним днем, таким чином тривалість робочого тижня засуджених перевищує норму встановлену законодавством.

11. Згідно статті 119 КВК праця осіб, засуджених до позбавлення волі, оплачується відповідно до її кількості і якості. Окрім цього у пункті 5.1. Інструкції, зазначено, що заробітна плата, нарахована засудженим, за умови виконання ними норми виробітку або тривалості робочого часу, не може бути менше законодавчо встановленого мінімального розміру заробітної плати.

При вивченні групою НПМ відомостей про отримання заробітної плати засудженим за вересень 2023 року встановлено, що середній заробіток у ВК, без вирахування податків та комунальних послуг, складає близько

2300 грн, що менше за мінімальну заробітну плату по країні, яка станом на вересень 2023 року складала 6700 грн.

Інші порушення.

12. Відповідно до пункту 7 статті 1 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя. У порушення цього, надана групі НПМ службова документація, а саме бланки на купівлю продуктів харчування у крамниці установи, ведеться іноземною мовою (*фото 15*).

13. Під час вивчення облікової інформації встановлено, що у 2023 році застосування норми у виді заміни невідбутої частини покарання більш м'яким (стаття 82 Кримінального кодексу України) стало можливим для 36 засуджених, проте комісією установи усім вказаним засудженим було відмовлено у можливості її застосування.

Таким чином, адміністрацією ВК створюються штучні перешкоди у можливості застосування до засуджених норми у виді заміни невідбутої частини покарання більш м'яким та суперечить принципу поетапного повернення засудженого у суспільство, який має передбачати переведення засудженого з установи закритого типу до установи із напіввідкритими умовами і далі повернення у суспільство.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству юстиції України:

Розглянути питання щодо направлення засудженої до обмеження волі для подальшого відбування покарання до виправного центру відповідно до статей 16 та 56 КВК.

2. Державній установі «Кам'янська виправна колонія № 34»:

2.1. Припинити практику заборони сидіти та лежати на ліжках у вільний час, передбачений розпорядком дня;

2.2. Демонтувати замки відкидних ліжок в камерах ДІЗО;

2.3. Забезпечити функціонування у відділеннях СПС кімнат для сушіння одягу;

2.4. Забезпечити температурний режим у житлових приміщеннях відповідно до пункту 1 розділу XXII ПВР УВП;

2.5. Переглянути організацію лазне-прального обслуговування ув'язнених і засуджених та привести її у відповідність до вимог Положення про ЛПО;

2.6. Забезпечити харчування засуджених відповідно до додатку 3 Положення;

2.7. Провести серед засуджених комплекс роз'яснювальних заходів щодо можливості мати та користуватись власним планшетним комп'ютером у вільний час;

2.8. Забезпечити реалізацію права засуджених вести телефоні розмови без обмеження їх кількості;

2.9. Неухильно дотримуватися вимог трудового законодавства України щодо захисту трудових прав працівників із числа засуджених;

2.10. Забезпечити ведення документації виключно державною мовою;

2.11. Переглянути практику застосування до засуджених заохочувальних норм, а саме заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

До звіту додаються: Фотознімки на 5 арк. в 1 прим.

Керівник групи НІМ

**Заступник директора Департаменту –
начальник відділу інспектування
об'єктів контролю в правоохоронних,
судових органах та військових
формувань**

Віталій ХВЕДЧУК

Фотознімки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

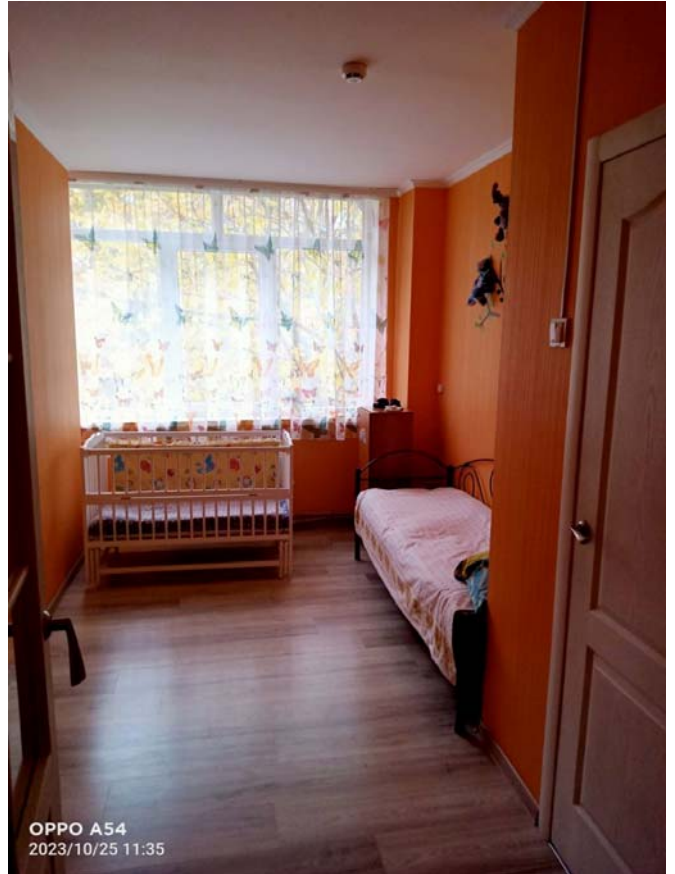

Фото 7

Фото 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Φοτο 11

Фото 12

OPPO A54
2023/10/25 10:32

Фото 13

Фото 14

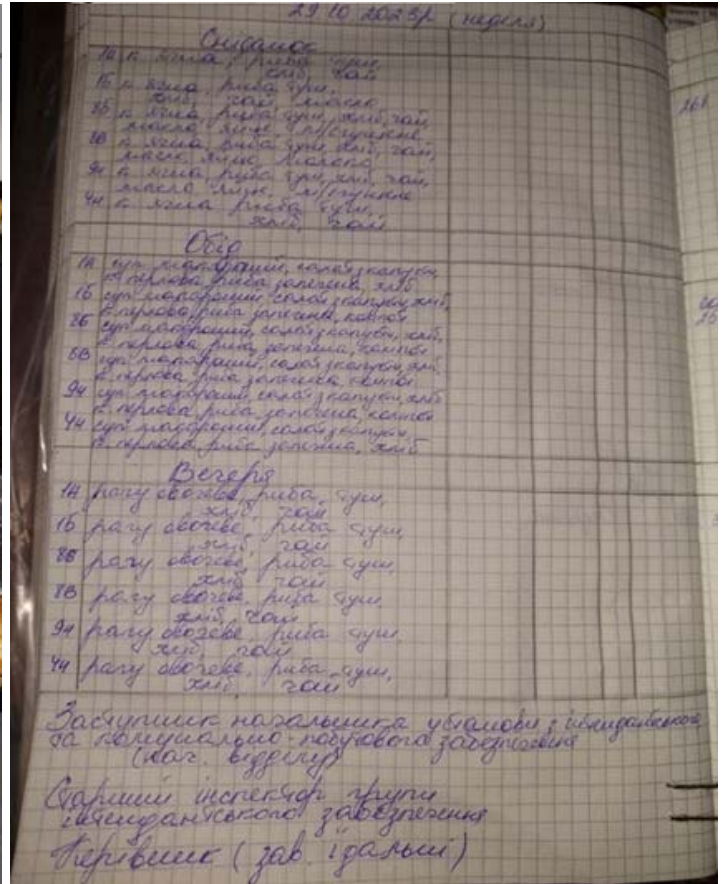

Фото 15

Начальнику государственного учреждения
«Каменская исправительная колония №34»
И.Ю. Бобровой
осужденной _____
ст. _____ УК Украины срок _____ лиш.своб.
отделение №5.

ЗАЯВЛЕНИЕ

Прошу Вас отоварить меня в _____ месяце на сумму _____ грн.

(подпись)